

Ailo Gaup – en moderne samisk sjaman

Ailo Gaup har virket som sjaman i 25 år. Han opplever at vi har gått inn i en ny tid, og han henter mye inspirasjon fra dét. I dette intervjuet snakker han om kraftdyr, naturen, sjamanrollen og understreker viktigheten av å jobbe med jordenergier for å kunne bli et fritt og rensset menneske.

AV ANDREAS AUBERT, FOTO: MARTE AUBERT

– I likhet med mange andre sjamaner merket jeg et skifte den 20.12.2012 – som er beskrevet i en rekke sjamantradisjoner, ikke bare hos mayaindianerne. De har varslet om en ny tid som banker på døra. Tegnet på det er sammenbrudd, begynner Gaup da vi møter ham i hans hjem ved Nittedal utenfor Oslo. Han framstår først som en ganske ordinær og litt lavmælt mann. Men han viser seg også å være ganske dynamisk; innimellom overrasker han med en «crazy» latter, andre ganger blir han litt oppfrende.

Den 20. desember 2012 ledet Ailo et ritual for 50-60 mennesker, forteller han.

– Det skjedde noe i meg mens jeg snakket dem inn i «landet mellom verdenene». Det var som om mye av mitt ego eller min gamle personlighet raste sammen, og et lite barn tilkjennega seg i symbolform i mitt indre. I min forståelse står det for fornyelse og en ny tid. Mens det åpnet, seg gikk mange av mine gamle forestillinger og oppfatninger –

også ting jeg har undervist i – ut på dato. Nye måter å jobbe på dukket opp. Jeg skjønnte også hvor denne forandringen var og hvor lett det er å overse den.

FORVIRRING

– *I forbindelse med den nye tiden du beskriver, hvilke endringer tror du er mest tydelige for folk flest?*

– Forvirring. De ser sammenbruddet i den ordinære verden og i dens maktstrukturer. Motsetninger kommer tydeligere fram enn før. Ikke bare i politikken, også i folks egne liv med dem de omgås. Jeg er sikker på at de merker det er noe nytt som skjer. Fremfor alt i dem selv. Mange får en forståelse for at man ikke skal henge fast i gamle dager, sår og hendelser. Den tiden er over.

– *Hva ser du av positive endringer i større skala?*

– Styrken og framveksten i den såkalte alternativ-verdenen er kanskje det sterkeste

uttrykket, og i hvert fall det som står meg selv nærmest. Samtidig er det mange mennesker som holder fast ved det gamle og er inne i sin «hypnose». Når man er inne i en hypnose i våken tilstand, så følger man bare hypnosen. Man fortsetter i sine gamle spor. Det er som å kjøre bil – når du har lært det, kan du tenke på alt mulig annet og bare kjøre på, når du er i den tilstanden. Jeg snakker nå særlig om mennesker i politikk og media. Mange av dem vil opprettholde verden som de kjenner den og slåss for det. Men også de blir undergravet innenfra av en ny tids nye energi.

– *Du snakker om sammenbrudd. I hvilken grad har du et optimistisk syn, totalt sett?*

– Jeg tror det blir ganske heftig. Mer og mer kaos, ganske lenge, inntil motkraften – den nye tidens energi, fødselen innenfra i hvert menneske – blir så sterk at stadig flere tar til fornuften og begynner å leve på en annen måte. Leve i mer harmoni og helhet.

NØDVENDIGHETEN AV SAMMENBRUDD

– *Hvorfor er sammenbrudd nødvendig?*

– Forandringen av verden begynner innenfra, ved at folk får kontakt med en annen del av seg selv. For at det skal skje, så må du ha vært i et indre sammenbrudd. Du må ha opplevd at måten du lever på er meningsløs og at det du tror på ikke lenger har noen kraft. Du må finne en ny plattform, en ny energi å leve ut fra. Noen sier at sjamanen er en såret healer. Man må være såret, ha kjent smerten, og deretter søke etter noe nytt. Hvis det skal bli noen forandring i verden, så må stadig flere mennesker kjenne dette innenfra.

– Når folk tidligere har søkt transformasjon, har vel dette gjerne foregått i mindre skala og ofte relativt isolert fra det ordinære samfunns- livet? Uansett om vi faktisk er i en ny tid eller ikke, så er det individuelle ansvaret og den individuelle motivasjonen kanskje viktigst?

– Forskjellen er at det nå kommer store kosmiske rytmer som sammenfaller med rytmer i samtida, om skifter av makt i den politiske verden. Dette sammenfaller også med rytmer i det personlige liv hos mange mennesker. Det er mange ting som er synkron og skjer på samme tid. Og da blir det en mye større virkning av det.

SAMISK NOAIDE-TRADISJON

Gaup er samisk og har jobbet med å bringe den gamle samiske sjamanarven, noaide-kunsten, tilbake.

– Jeg sier ikke at sjamanisme slik jeg lærer bort nå er akkurat sånn som noaidene (de samiske sjamanene) i gamle dager praktiserte det. Men det er inspirert fra de kildene som finnes om noaide-kunsten. Det er også inspirert av indre læring, indre veivisere og

hjelpere, som har fortalt meg hvordan jeg kan gjøre ting og hvordan det har vært gjort før.

Det er to tradisjoner innen noaide-kunsten i dag, sier Gaup.

– Den ene er akademisk og baserer seg på gamle skriftlige kilder. Det er andre-, tredje- eller fjerdehånds kilder, som er svært utilstrekkelige. Ingen sjamaner fra tida hvor dette

– Hvordan var ditt eget arbeid med å bringe noaide-kunsten tilbake?

– Jeg hadde først litt teoretisk bakgrunn gjennom studier i religionshistorie og å snakke med folk. Nøkkelen var likevel ikke helt tilstede til at jeg kunne gjøre disse tingene selv. Det lærte jeg av en napoche-sjaman fra Chile, som var politisk flyktning i Norge.

Jeg pleier å si at jeg underviser i sjamanisme basert på samiske tradisjoner. Sjamanisme er en verdensarv, så jeg er inspirert både herfra og derfra. Men jeg er i forbindelse med mine samiske forfedre og den samiske mytologien. Jeg har kunnskap om noaide-tradisjonen i historisk sammenheng.

– Naturen står sentralt i all sjamanisme. Hvordan vil du beskrive nordmenns forhold til naturen, og hvordan kan det eventuelt endre seg til det bedre?

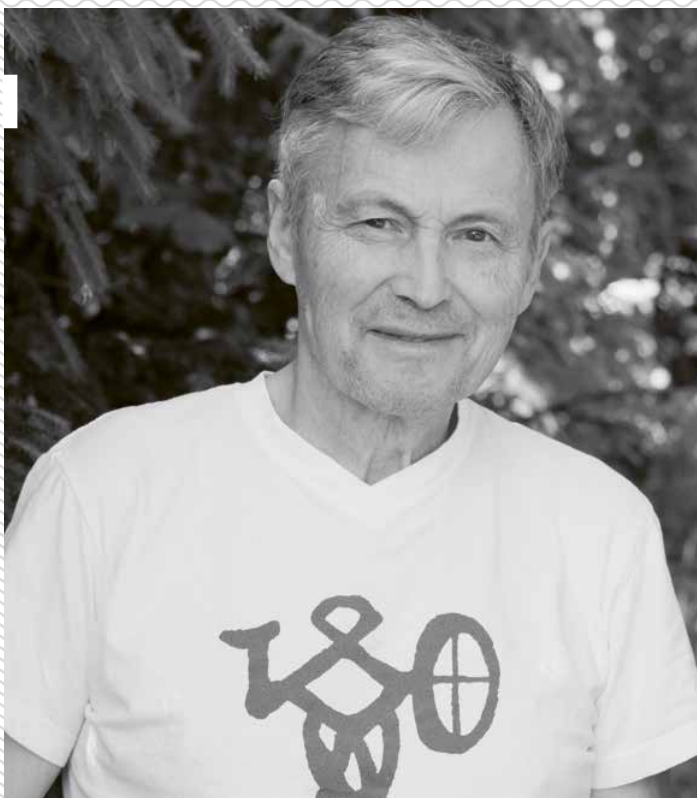
– Nordmenn har tradisjonelt vært et naturelskende folk. Vi har hatt mye natur og mange mennesker har levd av naturen, f.eks. reinsdyrsamene. Men etter at vi ble så rike av oljen, så har det gått litt skeivt av sted. Mange går tur for å avregere eller for å få kondis, eller de betaler mange tusen kroner

Vi er jo en del av naturen, og naturen er del av helheten. I sjamanistisk perspektiv er naturen et speil for det underbevisste, som vi kan bruke i vår praksis.

Sjaman Ailo Gaup

ble samlet, fikk uttale seg om det de gjorde. Og kildene kom primært fra misjonærer som var fiendtlige til noaide-kunsten. Akademia lager et veldig tvilsomt bilde av tidligere tiders sjamanisme. Den andre retningen er oppblomstringen av sjamaner som praktiserer noaide-sjamanisme i dag.

for å gå på jakt. Mitt syn på naturen dreier seg snarere om å være påkoblet. Vi er jo en del av naturen, og naturen er del av helheten. I sjamanistisk perspektiv er naturen et speil for det underbevisste, som vi kan bruke i vår praksis. Jeg skulle ønske at flere kunne vende tilbake til den gamle norske tradisjonen; at de hadde med seg respekten for naturens kraft og skjønnhet. At de ville roe tempoet ned litt, se seg rundt, lytte og få kontakt med naturen på en annen måte.

KRAFTDYR

«Om det å spre sjamanisme i samtiden er et prosjekt, så består det prosjektet i å introdusere enkeltmennesker til kraftdyrenes verden,» skriver Gaup i sin bok *Sjamanen*.

«Kraftdyr er den rådende over en dyreart, selve den essensen som dyrene består av, en energimessig og sansemessig essens. Det er altså ikke et enkeltdyrs sjel vi leter etter. I den forstand rommer kraftdyret den samlede livskraft og kunnskap som en dyregruppe har samlet opp i seg» (...) «Kraftdyr er vår rot i «Old Age». De kan lede oss hjem gjennom tidene. De har røtter i det instinktive og forbindelse til det

rasjonelle. Slik kan de formidle innholdet i store dimensjoner, som mytologien, historien og naturens kraft. De kan guide oss gjennom ukjent sjeleterreng, det som er deres revir og som kan bli vår myteverden», står det i boka.

– *Du hevder at alle har kraftdyr. Er det mulig for alle å bli bevisst disse?*

– Ja, for de aller fleste. Å jobbe med kraft-

verden».

– Livsimpulsen i den nedre verden består av kraftdyr, kraftplanter, trær og metaller. Når man går i den nedre verden, møter man dem i symbolform. Man ser dem for seg eller kjenner dem, kan ta på dem, lukte dem, smake på dem.

– *Kan alle se kraftdyrene med sitt indre øye, eller er det noen som bare fornemmer dem som en tilstedeværelse?*

– Enkelte kan ikke se dem med det indre øye, men kanskje kan de lukte det eller føle det.

– *Hva er de mest åpenbare virkningene av å komme i kontakt med kraftdyret sitt?*

– Å bli bedre kjent med deg selv, og ikke så distraherert av den ytre verden. Vi snakker om å være påkoblet den åndelige verden, kraft-

dyrenes verden, og andre krefter av hjelpekarakter.

– *Hva er den «øvre verden»?*

– I «New Age» er man ofte opptatt av det vi kaller den øvre verden, og de snakker om engler. Det har nok en sammenheng med kristendommen. Men i min tradisjon sier

Jeg skulle ønske at flere kunne vende tilbake til den gamle norske tradisjonen; at de hadde med seg respekten for naturens kraft og skjønnhet.

Sjaman Ailo Gaup

dyrene er egentlig å utforske sider ved sin egen identitet – å komme i kontakt med seg selv, de dypere nivåene av en selv. Det er interessant for veldig mange å se hva den personlige mytologien kan gi.

Når Gaup underviser i sjamanisme, snakker han om den «nedre verden» og «den øvre

Sjaman Ailo Gaup omgir seg med vakre rituelle gjenstander, ofte fargerikt og tradisjonelt utsmykket.

vi heller at den øvre verden representeres av forfedre. Vi tror at mange av dem vi kan møte der, er de som har gått videre til et høyere og friere liv. Vi prøver å ha en form for direkte kontakt med dem.

– Når du sier forfedre, tenker du da på dem man er direkte i slekt med?

– Ja, det begynner jo der. Men vi stammer alle fra et par i Afrika. Så på én måte er vi alle beslektet. Men det kan begynne med forfedre i din egen slekt. Eller så kan du velge et idol. Noen har Jesus, noen har Buddha, noen har andre kulturelle helter.

LAVERE ENERGIER?

Gaup har ofte hørt fra «New Age»-miljøer at sjamaner bare jobber med jordkreftene og det lavere.

– Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg har forklart at alle må jobbe med jordkrefter og sitt underbevisste. Hvis du ikke jobber med det, kan veien være lang til å bli fri og rensket. Hvis du bare jobber med den såkalte øvre verden eller engler, er det ikke sikkert du er så tilstede på Jorda her og nå. Det er gunstig å omfavne Jorda med kjærlighet. Det er like mye inspirasjon

å hente fra Jorda som det er å hente fra stjernene, månen og universet generelt.

Gaup har latt seg inspirere av mange tradisjoner, ikke bare sjamanistiske. Han var i noen år nært knyttet til en kanadisk buddhistmunk, og har også vært på enkelte kortere buddhistiske retreat.

– Når man går i sjamanlære i Afrika, så bor man sammen med læreren og har daglig

– like gjerne forfedre og avdøde som levende. Men målet vårt er å mestre den ordinære verden, i motsetning til i buddhismen hvor man har tre års-retreat etc. Det kan sikkert være bra for de som gjør det, jeg har vært lokket selv også. Men det har ikke vært min vei.

ÅRSTIDENE

– Kan du si litt om årstidene og hvordan de påvirker oss? Hva kjennetegner energiene i hver årstid?

– I medisinhjulet har vi vårsolhverv, sommersolhverv, høstsolhverv, vintersolhverv – de store punktene i årets syklus. Vår er knyttet til fødsel og barndom. Sommer til modenhet, voksenalv, yrke og familie, å gi tilbake til samfunnet. Høst er knyttet til kontemplasjon, meditasjon, forsoning, å ordne opp i livet sitt, få realisert de tingene man ikke har fått realisert. Naturen fungerer som et speil på disse livsfasene. Om

Vi kan bruke naturens kraft til vår egen fornyelse om våren, vår egen styrke om sommeren, til å tenke gjennom livet på høsten, og vinteren er en tid for å roe mer ned.

våren fødes naturen på nytt. Naturen kommer inn i sommertid, er produktiv, bringer fram frukter, blomster og næring. Om høsten faller bladene og man kan høste fruktene. Disse syklusene påvirker enkeltindividet. Alle er gjerne glade om våren, føler seg sterke på sommeren, blir litt melankolske på høsten og

våren fødes naturen på nytt. Naturen kommer inn i sommertid, er produktiv, bringer fram frukter, blomster og næring. Om høsten faller bladene og man kan høste fruktene. Disse syklusene påvirker enkeltindividet. Alle er gjerne glade om våren, føler seg sterke på sommeren, blir litt melankolske på høsten og

– Jeg vil gjerne bli fri fra sjaman-arketypen eller lærer-arketypen. Alt man har drevet med over en lang periode, kan etter hvert bli til et hinder for videre utvikling, sier Ailo Gaup, som planlegger å trekke seg mer tilbake i årene som kommer.

mer innadvendte på vinteren. Vi kan bruke naturens kraft til vår egen fornyelse om våren, vår egen styrke om sommeren, til å tenke gjennom livet på høsten, og vinteren er en tid for å roe mer ned.

– Mange land har ikke så klare skiller mellom årstidene som vi har i Norge. Det vil vel da nødvendigvis skape en annen folkesjæl eller et annet kollektivt sinn?

– Hvis vi har levd med dette hele vårt liv, og foreldre og besteforeldre også har levd i den syklusen, så er vi nesten kodet til å trives med det. Mange nordmenn opplever at vi er heldige som har så klare årstider og savner dem hvis de bor utenlands.

– Skaper det en større grad av fornyelse og dynamikk når vi har så klare årstider, i motsetning til hvis man bor et sted hvor det er omtrent samme vær hele året – samme temperatur etc.?

– Ja, hvis man med fornyelse snakker om forandring, så tror jeg at det er tilfelle. Det er mer dynamisk forandring i årstidene her.

– Vil denne dynamikken for eksempel påvirke til en større grad av nyskaping – sosialt, kulturelt og teknologisk – eller er det veldig spekulativt å si noe om det?

– Jeg synes ikke jeg kan se det. Men alle har vi en form for levemåte som er skapt i relasjon til naturen, årstidene og breddegraden der vi bor. Det gir jo et velvære å være i rytme med det. Det at vi har fire forskjellige årstider, skaper mange forskjellige erfaringer.

TRANSESJAMANISME OG VITENSKAP

I boka «Sjamanen» er det beskrevet et ritual hvor en sjaman drakk lut; vann blandet

Samtidig er det reelt at de fleste sjamantradisjoner har hatt noen slike fysiske bevis på sjamanens kraft. Dette forekommer også i dag.

– Det kan f.eks. innebære å stikke en sverdegg mot tungen, skjære seg med kniv, danse på en rekke oppstillede sverdegger etc. Alt sammen uten å få fysiske skader. Jeg har selv sett dette i mange land.

– Det ville være spennende å få dette vitenskapelig dokumentert. Kanskje det allerede er det, men ikke anerkjent?

– Du kan jo se det med dine egne øyne, sier Gaup.

– Har det vært noen forskningsprosjekt som dokumenterer dette?

– Hvorfor skal man ikke tro på sjamanen framfor vitenskapsmennene? For meg er det ikke noe poeng å gå rundt såkalte vitenskapsmenn. De er vår tids profeter og guder og jeg slutter meg ikke

til det. Vitenskapen kan i det ene øyeblikket brukes godt, og i neste øyeblikk til noe dårlig. Så for meg er det helt unødvendig. Jeg har sett disse tingene med mine egne øyne, så det tror jeg på.

– Personlig er jeg ikke opptatt av annet enn det jeg har sett selv i sånne sammenhenger, og mine egne sjaman-erfaringer. Det vet jeg hva er, og det har jeg erfart med mine sanser og

Vitenskapsmennene er vår tids profeter og guder og jeg slutter meg ikke til det.

med fisketarmer, tran og annet. Han slo seg etter hvert i panna med økseskaft, satt i peisen og spiste glør. Gaup forteller at dette er en beskrivelse av transe-sjamanisme, nedskrevet av en kristen misjonær.

– Det er sett med vedkommendes øyne, uten å skjønne hva som skjer inni sjamanen som gjør det. Derfor blir beskrivelsene så ekstremt rare og litt uforståelige, sier Gaup.

– Jeg har en av og på-knapp. Jeg er ikke i sjaman-modus hele tida. Jeg skrur sjaman-modusen på når jeg skal jobbe.

med mitt sinns fulle klarhet. Finnes det noe mer bevis enn det?

– Ikke for den som erfarer, men for utenforstående.

– Kanskje. Da får de heller erfare selv, spør de meg.

– Så du er ikke noe opptatt av dialog med vitenskapen i den grad det kan gjøre sjamanisme mer tilgjengelig?

– Å lese om et eksperiment som har fått et visst utfall, forandrer svært lite i den som leser. Forandring skjer ved at du bruker din identitet og gjør deg egne erfaringer. Og ved at du kommer ut som annerledes fra den du var da du begynte. Jeg kaller dette for egodøden og reisen inn i den mytologiske sfæren.

SJAMANROLLEN OG VEIEN VIDERE

– Hvordan er det å være sjaman i det daglige? Når du går på gata, fanger du da opp informasjon om hva som er andre menneskers utfordringer etc.?

– Da skal det være spesielle ting. Jeg har en av og på-knapp, helt klart. Jeg er ikke i sjaman-modus hele tida. Jeg skrur sjaman-modusen på når jeg skal jobbe.

– Det er kanskje det vanlige og også nød-

vendig?

– Absolutt. Noen sjamaner vektlegger å presentere seg selv som sjaman, har en spesiell væremåte, går i uvanlige klær etc. Jeg er ikke sånn. Jeg tar utgangspunkt i det vanlige livet.

I disse tider har Gaup 25 års-jubileum som

– Jeg er ved slutten av min karriere. Nå skal jeg ha et sabbatsår. Jeg har holdt mange workshops og vært mye i den typen energi.

Sjaman Ailo Gaup

sjaman og lærer. Han har primært jobbet med grupper, men også gitt noen individuelle konsultasjoner. På midten av 1980-tallet begynte han å studere sjamanisme i en gruppe, med en rekke samlinger over seks år, ved Esalen institute i California.

– Det ble den største forandringen i livet mitt, sier Gaup, og nevner også Michael Harner, Carlos Castaneda og Stanislav Grof som viktige inspirasjonskilder.

– De tre inngikk en pakt om å forandre det vestlige sinnet, og de har hatt stor innflytelse. Michael Harners bok «The Way of the Shaman» har betydd mye for meg. Stanislav Grof er en av pionerene innen transpersonlig psykologi, som kan ses som en bro mellom vestlig psykologi og spirituelle tradisjoner.

Grof har et sjamanistisk verdensbilde, selv om han også bruker mer terapeutiske begreper.

– Hvordan ser de nærmeste årene ut for deg?

– Jeg er ved slutten av min karriere. Nå skal jeg ha et sabbatsår. Jeg har holdt mange workshops og vært mye i den typen energi. Sjaman-yrket kan fange deg. Du kan bli fanget i posisjonen eller yrket, og blir vant med det. Det kan også bli en sovepute. Jeg vil gjerne bli fri

fra sjaman-arketypen eller lærer-arketypen. Alt man har drevet med over en lang periode, kan etter hvert bli til et hinder for videre utvikling. I år avslutter jeg fire grupper som har gått over to og tre år. Jeg har også vært med på å arrangere sjaman-gathering fire ganger. Saigo-gruppene slutter også dette året, avslutter Gaup ettertenksomt. ☘